

De erroribus

maior fiat cecitas eorum, et in laqueis cadant que sibi fecerunt. Preterea dum imaginatio taliter obstantium dies et annos actuat ultra nimis circa tales dies, quicquid mali evenit tali die imputat malicie diei, nec aspiciunt ad ea que bene aut prospere successerunt tali die a deo, et occupat vis imaginativa circa aliquos eventus minus bonos que non potest pueri ad alia bona que illo die contingunt. Quare periculum est firmare fidem vel credulitatem que tollit omne iudicium et omnem rationem ad oppositum. Unde merito permittit deus tales decipi, et in laqueos sue crudelitatis vane incidere. Reiciat ergo fides catholica a iudiciis prophetarum seu virorum litteratorum, tales vanitates et superstitiosas observantias.

Septima conclusio

Victoria belli non diei sed soli deo attribuenda est, patet quia attribuere tantum opus ut est victoria diei est tollere honorem deo debitum cuius est vincere. Quod autem victoria sit solius dei habet in multis locis scripture sacre In libris Regum, Paralip., et Machabeo. Hoc testatur et rex sapientissimus salomon Prov. xxii. sic dicens. Equus parat ad diem belli dominus autem salutem tribuet. Propterea David rex devotissimus, quotiescumque pugnaturus erat auxilium dei et consilium quesivisse et invocasse legitur. Inde est proverbium vulgare. Les hommes font la guerre et dieu la victoire.

Incipit tractatus magistri Augustini Johannis de gerson de erroribus circa artem magicam et articulis reprobatis.

Quod laudantur magister hinc ut mos hinc venerabilis licentiatos in medicina oblata est occasio, ut contra superstitiosas observantias, nostra periculis repellete, et minus et nimis pernalescentes, aliqua differere. Ea non esse, sum ad utilitatem aliquorum separare curavimus, ne permixta alijs minus placere, et minus commode perirent in publicum. Sumpto itaque hoc proverbio pro themate. Ad edice cura tempus. Circa hanc inter reliquas medicas decere retuli, ut esset ornatus ad deum per filiale subiectionem, ne quicquam impij

vel superstitiosus, aut divinis legibus adversum sanitatis adipiscende causa, suis egris suaderet, rememoret quosque iugiter illius decretalis. Cum corporalis infirmitas est. Incidit ut conquireret de superstitiosis pestiferis magicorum, et stulticijs verularum somnigarum, qui se per quosdam ritus maledictos mederi patientibus pollicentur at ego data occasione facilius in hoc diviticululo lapsus sum, que valens que in patrocinijs huius corruptele quidam adducere nituntur in crimine medicinarum. Nonne inveniunt apud solenes quosdam medicorum tales superstitiose observantias inducuntur, quas etiam scriptis suis inserere curaverunt. Et consistunt in ligaturis in characteribus, in figuris, quibusque in vobis peregrinis et incognitis. Quavis autem ab ipsis nulla per talibus ratione adducatur naturalis habet nihilominus efficaciam in curando. Alioquin vane imo stulte locute fuissent eis medicorum sapientes, et scriptis inseruissent. Cui refert Iustinus, ethymol. que apollo quem deum fecit antiquitas per methodica quodammodo, id est per carmina et incantationes. Esculapius in super et filius eius per emperica, id est per experimeta sanaverunt homines quingentis annis ante hypocratem. que ratione cinaria que vnumur adinvenit. Deinde vox publica vnumur huiusmodi carniationum et ligaturarum, et empericorum attestat. quod ex toto falsas dicere videtur in civile. Nec deessent argumenta ad hoc ex dictis poetarum, virgilij, ovidij, lucani, et aliorum, ex varijs quoque gentium celebribus historijs. Cur non licebit inquam istis, uti presertim cum deus operum virtutes suas indiderit ut vulgus loquitur, herbis, gemis et verbis, hanc dubitationem ego tunc tribus dictis seu considerationibus brevitati absolui.

Primum dictum

Robabile in proba naturali et veritate fidei, certum est de demonibus. per magister parte, tenuerunt elegantissimi philosophorum, hermes termetestes plato, et omnes doctrine sectatores, apuleius, porphyrius, et ceteri. Hoc libri ab eis editi hoc libri de civitate dei ab augustino palam docet. Die est illa famosa inter eos distinctio de academoidibus et kalodemoidibus malis, id est bonis spiritibus. Nec est positio de existentia demonum apud philosophos facilius ratio

none q̄ opposita defendit / saluado effect̄
 q̄sdā mirabiles / quales referūt historie f̄id̄
 digne in q̄libet gēte obtigisse q̄s oēs nega-
 re p̄tinaciter p̄ternire ē. ⁊ ciuilitate hūanaz
 societateq̄ politica dissipare. quā mutua fi-
 des ⁊ credulitas vnins ad alterz p̄sonat: cō-
 iungit agglutinatz. Porro negare demo-
 nes ēē. negare eos plurimoz effectū opa-
 tores existere / dānatē apud xp̄ianos vt eiro-
 neū / ⁊ impiū ⁊ sacris lris aduersum. Quā
 in re ridendi sunt / imo dure contigēdi qui
 theologos deridēt / mox vt f̄imonē d̄ d̄mo-
 nibus faciūt: mox vt eis effectus q̄sdā attri-
 buūt / quasi fabulosa sit eoz r̄isio. Prouenit
 error: iste apud quosdā l̄atos: tū ex defectū
 fidei. tū ex debilitate ⁊ infectiōe rōnis. Be-
 rūt pp̄ie aiām sic occupatā circa corp̄ / cir-
 ca res sensibiles / ac earz sollicitas curas / vel
 ita in causariū p̄ticulariū ⁊ visibiliū p̄scruta-
 tione p̄sistūt / q̄ d̄ v̄niversalib⁹ ⁊ p̄mis enti-
 bus ac spiritalib⁹. nihil credere v̄l scire / nihil
 tenuiter ⁊ eleuate cogitare p̄nt. hoc Plato
 dixit maximū eē impedimētū veritatis. refer-
 re. f. oia ad sensus ⁊ nō auerti ab eis. Hoc
 idē tullius / hoc Aug. in d̄ va religioe. h. al-
 bertus ⁊ guil. p̄sien. imo ⁊ xp̄ientia docu-
 erūt. Tales erāt ap̄ iudeos sādūci q̄ refe-
 rēte iosepho ⁊ hiero. negabāt sp̄s ēē. tales
 inimici p̄bi qdā (vt tullī) loq̄) tales epicu-
 rei ⁊ alij vitā pecudū eligētes / q̄ nil eē cōci-
 piūt aliud. a corp̄alib⁹ ⁊ extēsis. In quozū
 p̄sona loquit̄ eccl̄iastes ⁊ sapiens Sap. ij.
 Ita q̄si sint incātati ⁊ dementes / nullā sibi
 inesse rōnē / nullū sp̄m / nullos effect̄ sp̄s a-
 les atq̄ inuisibiles iudicare vident̄ nō mi-
 nus errātes a nabuchodonosor q̄ credebat
 se bonē eē / ⁊ ab alijs maniacis / q̄z aliqui se
 gallos. aliq̄ m̄m̄ilegos op̄iati s̄t. De grege
 taliū erat insipies ille q̄ dixit i corde suo: nō
 est d̄s q̄: si ē d̄s / vtiq̄ ē sp̄s. ⁊ si null⁹ ē spi-
 ritus null⁹ ē d̄s. neq̄ em̄ ego negauero. q̄s
 dā plerūq̄ nimis leuī ea d̄monib⁹ ascribē
 q̄ fieri a causis materialib⁹. nālib⁹. rōnabi-
 lius dicēnt. nā multas ⁊ miras in reb⁹ / sen-
 sibilib⁹ / efficacias / multas vtutes existē q̄s
 negauerit / ex quaz p̄cubinatōe alteratōe ⁊
 p̄figuratiōe / sūt effect̄ mirabiles. sic ex ap-
 plicatiōe varia speculoz. sicut ex celeri mo-
 tu ⁊ iactatiōe q̄rūdā rez. sicut ex imutatiōe
 diuersā imaginat̄e potētie i boib⁹ / sicut ex

alijs qdā docuerūt ⁊ opati sūt / quaz opati
 onum noticia dici p̄t magica natural. de q̄
 inuestigare q̄uis sepe curiosum eēt ⁊ ma-
 ioris boni impeditiū imo ⁊ ad errores p̄-
 num / nō t̄m ē fidei n̄re p̄trariū / dūmō p̄bia
 suis p̄teta limitib⁹ / nihil impiū / nihil men-
 dosum / nefariū ve miscuent.

O Secundū dictū
 B̄sentatio / ad faciēdū aliquem
 effectū q̄ rōnabilē expectari
 n̄ p̄t a deo miraculose op̄ate / nec a cau-
 sis naturalib⁹ / apud xp̄ianos h̄ri sup̄sti-
 tiosa ⁊ suspecta d̄ secreto pacto ip̄licato v̄l
 explicato cū demonib⁹. Ista ē doctrina s̄a-
 ctōz doctoz notatim augu. in locis pluri-
 bus / q̄b⁹ has obseruationes valide p̄dena-
 uit. v. d̄ auī. dei. iiii. p̄sel. ij. d̄ doc. xp̄ia. Et
 recitant̄ m̄tra i de eccl̄. xxvj. q. v. ⁊ q. vij. pluri-
 bus ca. Hāc p̄sideratiōe notauit vtiq̄ sa-
 cultas theologie i multis articul⁹ q̄s ad elu-
 cidationē h̄ materie censuit cōdenandos
Articulus tert⁹ est talis q̄ i repactū cū
 demonib⁹ / ta actū vel exp̄m̄ nō sit idolatria
 vel idolatrie sp̄s ⁊ apostasie. error. Et in-
 tendim⁹ eē pactū implicatū in oī obseruati-
 one sup̄stiosa cui⁹ effectus nō d̄z a deo v̄l
 a natura rōnabilē expectari. Porro ad
 sciēdū quid vocam⁹ pactū implicatū vel ex-
 p̄licatū cū demonib⁹. ⁊ cur istud vel nō fiat
 narrabimus verā fidei m̄e traditionē. et h̄
 quidē breuissime. qm̄ latior p̄scrutatio aliā
 facultatē exigit aliū locū ⁊ actū. Tradit̄
 va fides q̄ demones nequā / sunt sp̄s hu-
 mane nature hostes acernimi. sensissimī as-
 kutissimī. quoz violentiā improbissimam
 q̄ tyrannidē / si nō cōpesceret et frenaret di-
 uina bonitas / de boib⁹ actū eēt q̄ ip̄i fūdi-
 tus dep̄rent. Job. xij. Nū est p̄tas sup̄ ter-
 rā q̄ cōparet̄ ei: atq̄ suis conatus omni-
 no vanus est nisi p̄ q̄to p̄miserit deus.
Sed cur p̄mittat / ob̄rupescūt insipien-
 tes corde. Pōt t̄m hoc p̄mitti ob altā q̄-
 tuoz causaz vel obstinatoz dānationē. vel
 ad peccantiū purgationē ⁊ punitionē. vel
 ad fidelīū p̄bationē ⁊ ex̄ercitationē / v̄l ad
 glorie dei manifestationē. De obstinato-
 rū dānationē scriptū est i ps̄. Immisit eos
 indignatiōes suas. indignationē ⁊ iram p̄
 angelos malos. ⁊ hoc p̄pendit̄ in dānatis.

De erroribus

De peccatū purgatoe & punitōe patuit
i magdalena que subiecta erat septe demo-
nijs. qz carnalib' vacabat vitijs s'm glōfā.
Pretēa dabāe excoīcati ab initio ecclie ip-
si sathane compalit' verādi vt spūs salu' fie-
ret. Unus ex scīs p'rib' magna p'ce obtinu-
it a dño vt torqueret a demone / qñanus ca-
reret elatōe. **C**eterz s' fidelium p'batōe
& exercitatioe / patuit i iob & anthomo / pau-
lo s'm q'sdā cui dar' ē angel' sathane. sicut
ei necesse est s'm eūde apl'm hēses fieri. vt q'
p'batū sunt manifesti fiāt / ita sūt ad hoc cil-
lusiones siles miraculis. quēadmodū per
spicue posituz ē. **D**eut. xij. **L**ēptat inquit
vos dñs si ex toto corde diligatis eū. **H**ec
cā n'ris tpibus magnuz locū hz. **D**eniqz
manifestatio glōe dei p' ē cā talis veratō
nis sicut in ceco nato. d' q' hodiernū enā
gelū / patuit **J**ob. ix. & in legioe demonuz
que porcos intrant & submersit. nō ad por-
coz punitōnē sed ad potētie xpī manifesta-
tionē. **A**mpli' vero nequā spūs dñs
seuire p'mittit' seuit nō solū aptis virib'
s' frequent' astutis dolis & fraudib'. nō taz
ad pdēdū corpa q' ad seducēdū aīas. eas i
idolatrie & apostasie & iferni foueā dādo p'
cipites. Quāob're excogitauit vt supbus vt
fallax & dolosus. q' pacto vsurparet sibi ab
hoīb' honore dñi / & a vera religioe abdu-
cere repit' q'sdā ex hoīb' us falli mag' idone-
os. q'les s' oēs q' deo reiecto nil aliud curāt
ad nihil aliud studēt q' p' fas aut nefas sua
desideria pessima p'pleri. **Q**uoz alij ad di-
uitias iopes. alij ad honores vanos. alij
ad infames p'cubit' alij ad curiositatē libi-
dinosam faciendi futuros rez effectus aut
alia nature secreta. dānabilit' aspirāt. **T**ales
cū aspērent demō intēdit nūc occulte nūc
aperte ad obf'usdū quedā instituta sua qb'
mediātib' fide hēant op'ata p'seq'. **S**uas
det itaqz has obf'uatōes fieri. nō q' a seip-
sis hēant efficaciaz aliquā aut q' p' eas ipsi
necessitenē. iuz' determinationē facultatis
theologie nup' factā s' ob alterā q'tuor cau-
saz. **P**uo vt dei lex p'uaricet. **S**cdō vt ipse
demon dño cultū et ritū veneret. **T**ertio
vt spes de deo minor aut nulla habeatur.
Quarto vt fraus sua min' videat. **D**e le-
ge dei p'hibēte talia hz exp'sse textus. **L**eni.
xij. & xij. & **D**eut. xvij. & in sanctor' opuscu-

lis. **I**n legibus qz naturalib' multa p' oēm
modū. q's leges trāsgredie q' talib' opam p'
stiteit. vñ **E**ro. xij. **M**aleficos nō patiet'
viuē. **L**ohē p'et' ea demō p' ofones sacri-
cia & thurificatōes iussas fieri i artib' magi-
cis. **M**anet siqz ipse nequā spūs in poi-
fantasia supbissima q' quesiuit eē siml' al-
tissimo / imo & extolli vult sup' oē qd' d' s'
s'm apl'm. **E**t ita vez ē q' hi rit' tāto plus
hnt de sacilega idolatria & min' excusant'
q'to sanctora sunt t'q' in eis ad honorem de-
monioz impēdunt. **R**ursus scit ipse ser-
pēs antiquus q' btūs vir cui' est nomē dō-
mini spes eius & nō respexit in vanitates &
insanias falsas. & ep' maledicti sunt & odio
habent' obseruantes vanitates sup'uaue.
Quid igit' mirandū si talibus q'rit' implicare
hoies adinuētiōibus? **P**ost'ro q' demon
sp' dare qd' p'mittit' neqz vult neqz p'mittit'
adinuenit quō cultores sui deputarent il-
los defectus nō demoni. nō sue arti. sed p'
p'rie vel negligētie vel impit'ie. atqz diceret'
se nō oia atqz talit' obf'uatōe qualis & quat'
iubebant. **C**ōstat qz falli cū hoies sub q'
dā boni sp'e. & in h' miraz p'ius miserabil'
ē humane cecitat' isania qm' i hac re decez
aut crebra mēdacia p' vñā casualit' si obti-
gent veritatū excusant. vbi mille i alia mate-
riaveritates p'unico mēdacio cōpto despi-
ceret. **D**eniqz tanta ad credēdū p'hibita no-
ria & vanā libidinē. in tā modica fide credē-
doz. q's nō mirabit'. **H**ic est origo. b' finis
artiū magicaz. dānabilit'qz sup'stitionum
ac nefandoz rituum.

Tertium dictuz

Dilosophica aut medicinalis
p'sideratio nullaten' admittit
oz traditōes illas sup'stitiōsas q'
dicūt' methodica v' empirica.
qz. s. nulla p't rō natural' assig-
n' itaqz scribētes ea mag' inseguit' s' errorēz
vulgi aut magoz rit' ip'ios q' medicie ratiō-
nes. **E**t mirādū quō dudū a libris medicī-
ne nō iussā s' abradi. ex q' em' de rōne natu-
rali nihil hnt illa vel inmittit' opatiōi diu-
ne & sup'naturali & hoc nihil ad medicū vt
medic' ē s' ē theologicē speculatiōi remittit'
dñ. aut inmittit' opatiōi demōis & h' s'it'
nihil ad medicū s' ad idolatrie cultū. si ve-

ro dicat fieri p imutatioe dntis imagina-
 tione i egrotis. qm fortificet i eo spes sana-
 tiois. aut vt cogitatio sua alioqum diuertat
 eet h fateor aliq ro nalis. qm vim imagina-
 tiua plurimu tu pferre. tu obesse regimi sa-
 nritatis qs nesciat. **H**inc illud vulgatus
Imaginatio facit casu. vtz caueat obsecro
 medic ne voledo sanare corpus alienu se-
 ipm desipiens inficiat. **Q**uo pacto inficiet?
Primo p medacia. du suis patientib assente
 tales obpnatioes efficaces ee p sanitar ob-
 tetu. qs oino iprinetes/ aut fabulosas atit
 fortassis illicitas ee cognoscit qto rectori
 fide spe i deo figenda ee doceret. qvite hz
 moris impiu. **N**a inculpat ipe rex asa. ij.
Paral. xvj. q i infirmitate no qsiuit dnm
 sz magi i medicoy arte psumus est. **Q**uis no
 videat maior criminis ee. siqs i talib/ suspiti-
 tiof spe apponat. **P** si hec emperica z me-
 thodica suspitiosa. repian ee vtunt alicu-
 ius. tato pntiosiora se fm aug. qto sut ad
 seductu validiora. **N**lle si qde effect. cu ne-
 qz a miraculo vo neqz a ca naturali fieri co-
 gnoscit. vt a seductorib demonijs pueni-
 at pns est. **A** seductorib ante falla abul. a
 pre mendaci/ ab hoste crudelissimo/ quid
 boni qd ver. qd comodi speres/ turvideris
Profecto demones z si sanaret corpa/ illa sa-
 narat deo irato. **Q**uo deo irato/ quia certe
 necarent anias/ et deterius tandē varijs in-
 incommodis suos cultores z inuocatores
 afficerent. **D**eniqz odienda esset proflus cor-
 poralis valitudo/ que anime precio z mor-
 te vederet. **N**ec pauca si quis religio-
 sa fide diligenter aduerit. no euz turba-
 bunt obiectioes ille (opinor) quibus im-
 penit/ a spiritu maligno rurgidi obstepere
 solent/ contra fidei pietatem que has om-
 nis superstitiones impias damnat/ execraturqz
Dicunt aliqui non vanā esse aut falsam
 taliu noticiā/ quoniā sua vitas pbat p esse
 eius. quasi videlicet negare cōtedamus ni-
 bil a demonijs z suis cultoribus posse fie-
 ri domino permittente. **A**bsit. **N**os itaqz
 z magos pharaonis/ z phytomissam saulis
 z symonem magum/ z phytomissam in ac-
 tibus apostolorum et exorcistas indeomz
 z ydola gentiu z futura antichristi potentia.
 non solum no negamus sed ea negates
 reprobamus. **S**icut em vera fides meret

dotari miraculis/ du opus est ad edificatio-
 nem. **I**ta falsa fides potentis z figmentis
 in sui damnationem. vel aliorum pbatio-
 nem demeretur illud. **D**icunt alij mul-
 tam in obseruationibus huiusmodi sanc-
 titatem inesse. tum in orationibus ad deū
 deuotissimis. tum in ieiunijs in castitate.
 et vigilijs. in thurificationibus. in encha-
 ristie etiam sumptioe. in ceteris deniqz re-
 ligiosis obsequijs. **S**i plane hic menatur
 iniquitas sibi. quasi videlicet reuz optima-
 ru scitissimarūqz no esse possit abusus/ qm
 nequior ille est z flagitiosior qz aliarū/ qua
 si preterea demon talia quereret ad sancti-
 ficationē. qui spurcissimus est. et no potio
 ad sui adorationē/ ad malicie sue regimen
 z ad sacrificiū sacrilegū. alioquin nunqz
 us nunqz sancti viri qui deo ispirate locu-
 ti sūt. hec fieri tara seueritate vetuisset. **N**a
 qz iluz theologia talib/ eet aduersata. cui
 in hac re et suis pffessorib/ credi dz. non
 indoctis muliercul. no ipijs idolatris. no
 hoibus datis in reprobū sensum. **Q**uilibz
 em i sua arte sapiēs est z ei credi dz. iuz ma-
 ximā topicā. **D**icunt se rursuz p becoia in-
 tendere obsequiū dei z no dyaboli. **L**ette
 ita idolatre ide necatores aploz arbitrabā-
 tur se obsequiū pftare do/ nec p inde salua-
 tur. **Q**uāta qso est illa cecitas. dicere se ser-
 uire deo/ suis maxime cōtrariado pceptis.
Letēz qsqz relegerit has obfuarōes ne-
 fandas videbit eas equē ad malos sicut ad
 bonos effectus introductas. **P**ropter qd
 potissime teste **A**ug. de ciui. dei circa medi-
 um/ magici in oī secta plectunt. **N**illic vidē
 est impietate. illic virtutis ipugnationē/ i do-
 cendo furta z supra ficti. in volēdo scire tē-
 pora z momēta q pat posuit in sua pftate.
Deniqz pfigit ibi termino opandi ipi diue-
 oipotēte. pstituit modū q quasi pcellatur
 opari ipi diuine sapie/ statuit etiā finis ipi
 diuine bonitati z clementie. **N**a quid ali-
 ud sonant iste traditiones. scribatur hoc i
 pergameno virgineo. porcet in figura tri-
 gulari/ cū charactēbus incognitis z thur-
 nificet suspendat ad collū. fiant ista cert/ bo-
 ris tū infra tridū aut quadridū: pueni-
 et absqz vlla dubitatioe effectus ille quē que-
 rimus. imo hoc sub piculo capitis assent. si
 quide reuelauerit de eis. ipi viderint. nos

De erroribus

scimus quoniam revelationes domine non tales sunt nec prohibet deus credere illud quod dignatur revelare. **A**rguunt iterum et nos in similem causam trahere satagunt. **N**onne inquit talia sibi fiunt aut tolerant ab ecclesia in peregrinationibus certis in cultu imaginum. in cereis aut ceris aut aquis benedictis et in exorcismis. **N**onne dicitur quod die si novem diebus perdurat in hac ecclesia si ex aqua illa profundatur. aut si tali se voueat imagini. aut si aliquid talium faciat. ipse mori sanabitur vel operato poterit. factorem abnegare non possumus. multa in christiana nos simplices sub specie religionis introducta esse. quoniam sanctior esset omissio. **T**olerant tamen quod nequeunt funditus erui. et quod fides simplicium quod minus in aliquibus bene sapiat. regulatur tamen et quodammodo rectificatur. saluaturque in fide maior. quam fide generali salute intentione in omnibus suis observationibus preponunt. si pie et humiliter hoc est christiane sapienter. et si ad omniam veritatis normam obedire parati sunt. **N**ec autem est intentio. ut talia suscipiantur aut fiant non tanquam necessario efficaciter. aut tanquam spes principalis in talibus posita sit. deo postposito. sed quod pietas fidei per ista nutriat et auget et exaudiri mereat. **S**ecundum ubi fides ledit et divina lex violatur. **C**ane igitur et proterve sumit in hac re vel exemplum vel argumentum. ex his quae vulgus indoctum non que cetus theologorum et sapientum docet observatque. **Q**uid mirum si theologia et fides corruptores quosdam patiat ut hereticos et supersticiosos ut temerarios assertores. quoniam et medicina et philosophia et astrologia vera et oisdenique ars ut scientia pati tale aliquid cognoscatur. sed fundamentum stabile stat. **T**andem oppositione sua pervertunt alij in querelam dicentes. **E**cce talis infirmus est in grandem et lucuosam totius generis unius petitionem. ipse desperat a medicis. **C**ur non inquirunt per superstitionem curabit presertim si per superstitionem preiudicium in egritudine teneant et per similia permittit liberant. **N**onne vanis. sicut clauum clavo licet repellere. **N**onne sanitas et auxilium vnde cumque queri possunt sicut ab herbis ita a verbis et a virtute spirituum. sicut a virtute lapidum vel corporum. **C**ur postremo prohibebit aliquis cogere demonem ad obsequendum sibi in bonis. quoniam sanctorum plurimos ut antiquorum ar-

chiepsum beniontinum et exorcistas alios ita fecisse commendant historie. **R**espondebimus ad hoc dicentes primo ad vltimum. quod demones possunt licite possunt per deum et sanctos eius ad hoc inspiratos et electos cogi ad prestandum humana quedam obsequia. **I**ta enim recta fides tenet fecisse christum et moysen et raphahelem angelum et david respectu saulis et sanctos quasi innumeros demoniacorum. immo et Salomones et quosdam exorcistas in deorum. sic egisse videtur sensisse Iosephus quaque de Salomone qui postmodum idolatra fuit magis dubia sit sententia. an videlicet de peccato in peccatum. de errore idolatrie in errorem magicarum artium delapsus extiterit. an deo revelante dum bonum erat talia cognovit. **A**lter vero si coactio demonis aliter expectet quam per miraculum deo specialiter coopante. istud falsum creditur et periculose queritur. **F**alse quidem propter libertatem demonibus insitum. que nec ab istis corporalibus quibus perfectior est. nec a carnalibus cogitur. **I**stud autem periculose queritur. quia hostis est dolosissimus. et nunc fingit se compelli per tales ritus impios quibus honorari querit. et animas perdere. **N**unc propter istis inuoluit finias ut tullius loquitur et historie testantur nunc scitas tortuosas sue fraudis mille modis tegit. **N**obis propter hoc interdicta est scietas sua ne quam ab eo veritate quae mendax est. sicut christus et apostolus eius paulus ipsum contra verba loquente obtutescere preceperunt. **N**on speremus in superbia prosperitate ab eo quod hostis est. nec pactum ineamus cum eo quod infidus est. nec persequamur cum excoicato nec fide perditore perfido adhibeamus. **S**enellit reuera oes et falli quos sibi aut institutis suis deditos inuenit. **H**istorias hec docentes quoniam innumere sunt non numeramus sed iuliano apostata dicitur zoroastre primo inuatore magice artis. dicitur nectanaborem ceteris absque numero. **A**firmamus tamen bona eueniant. **N**on igitur sunt maleficia maleficis repellenda. **A**liis saepe est per fidei desistere. **S**uperest igitur in omni nostra necessitate sentire cum iosaphat rege et deo dicere. **C**ur ignoramus quid agere debeamus hoc solum hemus residui ut oculos nostros dirigamus ad te. **T**empe est via naturalis rationis et prudentie et artis quam sciverim. **H**oc vocat factum quod

in se est ne videat temptari deo. quavia naturaliter deficiente. solū restat in deo misericordia refugium. **H**ec autē mia nō supstitioſis obseruationib⁹. sed pijs obsecrationib⁹. nō demonū inuocationib⁹. s; vite emendatōe nō p hoies reprobos. sed pbatos compatur. **S**i demū volumus mutare sniam suam nram in meli⁹ mutem⁹ vitā. **L**etex si pmittente iusto dei iudicio lz occulto. siant in aliquo veratōes ⁊ immittōes p angelos malos mediātib⁹ pactis quorūdam sacilegorū cū demonib⁹. vt p inuoluntationes p fascinaciones. aut carminatōes. q̄ q̄ dese. p̄sus ad hec inefficaces. **V**icit vnus doctor: talia si repiant. posse destrui. q̄bus amotis ⁊ dissipatis neq; spūs dissipat poterit a veratōe. ad hoc vt pactū suū seruare. ⁊ artē suā pfirmare videat. aut q̄ bona fides destruetiū opa hec dyaboli sic meret exaudiri. **I**ta egit philipp⁹ quōdā rex francoꝝ d imagine qdā cerea q̄ dicebant baptizata ⁊ excreta talie noie suo. q̄ ea destructa ipse rex moreret. **E**t videbim⁹ inq̄t pins rex fide plen⁹ si potētia erit demon ad perdedū me. q̄ d̄s ad saluādū. ⁊ hec dices cerā picatū in ignē. ita p̄cipe eos arbitror: qui dicūt vana. vanis eē refellēda. ⁊ q̄ nō maleficijs s; maleficia liceat abuti. s; humanam rursus impatiam audire videor. **O**bsēcū vnus inq̄t deū nec exaudiri. ieiunanimus p egrinatōes multas fecim⁹ ⁊ pcessionēs nec attēdit. sic murmur resonat. sic q̄rimonia. q̄ si gēs q̄ fecerit iusticiā ⁊ q̄ si ppl̄s qui nō auersus fuerit a deo suo. sic erecta ceruice deū suis petidōib⁹ oibus volūt eē obnoxiiū. cū tñ venissime sint ppl̄s q̄ labijs suis deū honorat (vtnā ⁊ hoc inueniret. nec verius dicere hic blasphemar) cor aut eorū longe est a deo. **C**ōticescat hec obstinatio dyabolica. frendens ⁊ tabescēs s; diuinā p uidentia. q̄n potius patient expectemus. n̄ p̄figentes terminū diuie misericordie in p̄ciliū. s; tē iudith. **N**os tō deū toties deliq̄m⁹ ⁊ in oēm iusticiā imo i oēm creaturā suā. cur nō tolerabim⁹ flagella pij p̄ris. **N**os filij nequā dū p filios dīentes et reprobos placuerit nos punire. duꝝ sane ē p̄stimulū ⁊ talē stimulū dei calcitrare p impatiaz. q̄ duplici cuspidē mortis iā ⁊ a corpore calcitrates ferit. **H**ec interi d̄ tota collatio:

ne p medicū aūdicta libuit exerce. **P**lacuit insup defminationem sacre facultatis theologie. cuius metio facta est huic opusculo p necere qz ad dictoꝝ firmitate. etiaz nō medio criteꝝ vt ilē iudicauit. **D**atus p copiam sub signo ⁊ subscriptione mei notarij publici subscripti.

Uniuersis ortho
dore fidei zelatorib⁹ / cancel
lan⁹ ecclie parib⁹. et facultas
theologie in alma vniuersitate parib⁹. mie
nra. cū integro diuī cult⁹ honore spem ha
bere in dño. ac in vanitates ⁊ insanias fal
sas nō respicere. **E**t antiq̄s latebris. emer
gens nouit̄ errors sēda colluuiū. recogita
re cōmonuit. q̄ plenūq; vitas catholica apud studiosos. in sacris litteris ap̄tissima est. que ceteros latet. nimirū cū hoc pp̄nūz h; ois ars. manifestā eē exercitatis in ea. sic q̄ exide p̄surgit illa maria. **L**uilibet i suapte perito crededū est. **D**ic est orationū illū qd̄ hieron ymus ad paulinū scribens assumit. **Q**uod medicoꝝ est pmittūt medici. tractat fabula fabri. **A**ccedit ad hec i sacris litteris aliud speciale. qd̄ nec experientia nec sensu p̄stant vt alie artes. nec possūt oculis circūuolūtis nybe vicioꝝ facile deprehendi. excecant em̄ eos malicia eorū. **A**it si q̄dem apl̄s. q̄ p̄pter auaritiā multi erauerūt a fide. p̄pterea nō iratōnabilē ydoloꝝ seruitus ab eodē noiatur. **A**lij propter magnitudinē. qui cū cognouissent deū nō sicut deū gloriāuerunt. in oēm idolatrie impietate. sicut idē cōmemorat. conuerūt p̄ oro salomonē ad idola. ⁊ vidonem ad magicas artes p̄traxit effrena voluptas. **A**lios ad hoc ap̄unt intorsit supba curiositas. inuestigandoꝝq; occultoꝝ dira cupido. **A**lios postremo misera timiditas. tota ex crastino pendens. in obseruatōes supstitiōsissimas impiaq; depulit. que admodū apud lincanū de filio pōpei magni. et apud historicos de pluribus notatū est. ita fit vt recedens peccator a deo. declinet in vanitates ⁊ insanias falsas. ⁊ ad eū qui pat̄ ē mēdaci. tandē impudenter pala apostasian do se cōterat. **S**ic saul a dño derelict⁹ phytonissam cui prius aduersabat̄ p̄sultit. sic ochozias deo israhel spreto. misit ad cōsulē.

Propositiones

di deū a charon. sic deniq; oēs eos q; fide l' ope absq; dō vero sunt / vt a deo falso ludi ficentur necesse est. ¶ **¶** Hāc igitur nepharias pekkifera monstriferāq; insaniāz falsaz cū suis heresibus ab ominationē plus solito nostra erate cernentes inualuisse / ne forsan xpianissimū regnū qd olim caruit mōstro et deo ptegente carebit inficere valeat tam horēde impietatis r pniciosissime ptagio nis mōstrū. cupiētes totis conatib; obuia re. ¶ Demores insup nre pffēiōis pioq;le gis zelo succēsi paucos ad hāc rē articlos / dānatiōis cauterio. ne deinceps fallāt icog nitū / notare decreuim;. ¶ Rememorantes in ter cetera innūera dcm illd sapiētissimi do ctoris Aug. d supstitiof obseruatiōib; q; q; talib; credūt / aut ad eoz domū eūtes aut suis domib; introducūt aut interrogāt. sci ant se fidē xpianā r baptismū pnuicasse et paganū r apostatā. i. retro abeūtē. r di inī micū r irā dī gnitē in efnū icuuisse. nisi qs eccliaistica pnia emēdat; dō recōciliē. hec ille. ¶ Neq; tñ itētiō nra ē in aliq; derogaf qbuscūq; licitis r ver; ēditōib; / sciētis et artib;. s; infanos errores r sacnlegos ispi entū r rit; ferales p qto fidē ortho doraz r religionē xpianā ledūt cōtamināt. ificiūt radicū qtu fas nob est extirpare fatagim; r honore suū sincere reliqre veritatis.

Est aut primus articulus. ¶ **¶** partes magicas r maleficia r inuocatiōes nefanas q; rere familiarita tes r amicitias r auxilia demonum nō sit idolatria. ¶ **¶** Error; qm demō aduersarius et ptnax r iplicabil; dei r hoīs iudicat. ¶ Nec est honoris vel dñij cuiuscūq; vere seu ptici patine vel apitudinalitē suscepim;. vt alie creature rōnales nō dānate nec insigno ad placitū instituto. vt sint imagines r tēpla. deus in ipis honoratur.

Articulus. 2. ¶ **¶** dare vel of fere vel pmitte re demonibus q; lēcūq; re. vt adimpleāt de sideriū hoīs. aut in honore eoz aliqd oscu lani vel portare. nō sit idolatria. ¶ **¶** Error;

Articulus. 3. ¶ **¶** inire pac tacitū vel expssū nō sit idolatria vel spēs ido latrīe r apostasie. ¶ **¶** Error. ¶ **¶** Et itēdim; pacitū

esse iplicituz i oi supstitiosa. cui; effect; non d; a deo vel natura / rōnabilē expectari.

Articulus. 4. ¶ **¶** partes magicas des mones i lapidib;. anulis. specul; aut ima ginib; noie eoz cōsecris vl' poti; erecratis iclude / cogē vl' artare. ¶ **¶** eas velle viuificare

Articu. 4. ¶ **¶** licitū sit magiq; artib; vl' alijs qbuscūq; supstitiōib; a deo aut ab ecclia phibit; aliq; face p q; cūq; bo no sine. ¶ **¶** Error. q; fm aplm. ¶ **¶** No sit facienda

Articu. 6. ¶ **¶** mala vt bona eueniāt mītēdū maleficia maleficijs ipelle. ¶ **¶** Error

Articulus. 7. ¶ **¶** aliq; possit dis pēfare i q; cūq; can. vt licite talib; vtaē. ¶ **¶** error

Articulus. 8. ¶ **¶** artes ma gice / r files su pstitiōes r ear; ob; natiōes sint ab ecclia i rōnabilē p; hibe. ¶ **¶** Error.

Articul. 9. ¶ **¶** deus partes magicas r malefi cia / inducāt demones cōpellē suis inuoca toibus obedire. ¶ **¶** Error.

Articulus. 10. ¶ **¶** thurifi sumigatiōes q; fiūt i taltū artū r maleficio nū exercitio sūt ad honore dei r ei placeant ¶ **¶** Error r blasphemia. ¶ **¶** m; d; s; als nō p; h; beret vl' puniret.

Articul. 11. ¶ **¶** talib; r talit; vti / nō ē sacrificiū seu imolare demonibus r ex pñti damnabilē idolatrare. ¶ **¶** Error.

Articul. 12. ¶ **¶** orones qdā duo te r iāunia / r balneariōes / r p; nētia corpa lis i puenis r alijs r missaz celebratiō r alia opa d; genē bonoz q; fiūt p exercēdo h; mōi artes excusent eos a malo r nō poti; accu sent. ¶ **¶** Error; ¶ **¶** Nā p talia sacre res. imo ipē de us i eucharistia demōib; rēptat; imolari / r hoc pcurat demō. q; vult in hoc honora ri sūtr altissimo. vel ad fraudes suas ocul tadas vel vt simplices illaqat; fa ali; r dāna bilius pdat. ¶ **¶** Articulus. xiiij. ¶ **¶** scī p; phe r alij p tales artes habuerūt suas pro phēnas r miracula fecerint. aut demones expulerint. ¶ **¶** Error r blasphemia.

Articul⁹. xiiij. **Q**uod possibile est per tales artes cogere libere hominis arbitrium. ad voluntatem suam desiderium alteri. **E**rror. et conari facere ipsum et nepharium. **A**rticul⁹. xv. **Q**uod artes profane bone sunt et a deo quod eas obviare. quod per eas quibus vel sepe evenit sicut veteres eis quod vel predicant vel quod bonum quibus puenit ex eis. **E**rror. **A**rticul⁹. xvi. **Q**uod per tales artes demones vacis cogunt et compellunt et non potest ita se cogi fingunt ad seducendos homines. **E**rror. **A**rticul⁹. xvii. **Q**uod per tales artes et nunc impios per fortilegia. per carnificationes. per invocationes demonum. per quasdam iuvenciones. et alia maleficia. nullus unquam effectus misterio demonum subsequitur. **E**rror. **N**am talia permittit quibus deus pertingere ut patuit in magis pharaonis. et alibi pluribus. vel ad probationem fidelium. sicut habet Beatus xiiij. vel in quibusdam hominum digna flagellationes vel quod abuteret seu periculoses. per mala fide aut alia peccata nefaria dati sunt in reprobis sensu. et demerere sic illud. **A**rticul⁹. xviii. **Q**uod boni angeli includantur in lapidibus et psecratis imaginibus vel vestimentis. aut alia faciunt quod in istis artibus pertingunt. **E**rror. et blasphemia. **A**rticul⁹. xix. **Q**uod sanguis vespere vel hedi vel alterius animalis vel pagamentum virginum. aut conium leonis et sitia. habeat efficaciam ad cogendos vel repellendos demones misterio hominum artium. **E**rror. **A**rticul⁹. xx. **Q**uod imagines de erevel de plumbo et auro vel de cera alba vel rubea vel de alia materia. baptisate et exorcisate. psecrate. sicut potest exorcate in predicatis artibus. et sub diebus certis habeant virtutes mirabiles quod in libris talium artium recitantur. **E**rror. in fide. in phisica naturali et astrologia vera. **A**rticul⁹. xxi. **Q**uod uti talibus et fide dare. non sit idolatria et fidelitas. **E**rror. **A**rticul⁹. xxii. **Q**uod aliqui demones boni sunt. aliquid benigni. alij oia scientes. alij nec saluati nec damnati. **E**rror. **A**rticul⁹. xxiii. **Q**uod fumigationes quod fiunt in hominum operacionibus pvertunt in spiritibus. aut quod sint debite eis. **E**rror. **A**rticul⁹. xxiiii. **Q**uod unus demon sit rex omnium. et perferam suo merito aliquid occidentis. aliquid septemtrionis. aliquid mendicis. **E**rror. **A**rticul⁹. xxv. **Q**uod intelligentia motrix celi influit in animam rationale sic corpus celi in corpus humanum. **E**rror. **A**rticul⁹. xxvi. **Q**uod cogitationes vite

intellectuales et volitiones interiores immediate causentur a celo. et quod per aliquam traditionem magicam tales potest fieri. et per illam de eis certitudinaliter iudicare sit licitum. **E**rror. **A**rticul⁹. xxvii. **Q**uod per quascumque artes magicas possumus devenire ad visionem divine entitie vel sanctorum spirituum. **E**rror. **A**cta sunt hec et per naturam crebramque nos et deputatos nostros examinatione condusa. in nostra congregacione generali Parisius apud sanctum maturinum de mane super hoc specialiter requisiti. Anno domini. M. ccc. xxviii. die. xix. mensis septembris. In cuius rei testimonium sigillum dicte facultatis presentibus scripsimus apponendum. **f**ine.

Incipiunt propositio

nes venerabilis cancellarii Parisien. Johannis de Seron super assertionibus fratris Matthei grabon ordinis predicatorum in consilio constantien. in causa fidei de vera religione et pfectione. Quibus propositioibus tredecim doctores maiores quos pte munus habuit in theologia de diversis universitatibus per predictas assertiones adheferunt.

Reuerendissimo in christo patri ac domino prestantissimo dno Antonio cardinali veronensi Johannes cancellarius pisen. humiliter obedire. **R**euerendissime pater super sedula preuerendissima prenitare via ex commissoe domini nostri mihi transmissa mideo pfor mic ad missionem reuerendissimi patris ac domini mei ac preceptoris papui domini cardinalis cameracen. qua missionem in scriptis ego vidi. et huic adhero/patus si opus fuerit ad declaracionem non venior/s forte latiore. **S**criptum constantie propria manu die tercia apulis. Anni millesimi quingentesimi decimo octavi.

Ad elucidationem

veritatis et ad obedientie meritum sex propositiones sequentes cum totidem corollariis offerunt vobis reuerendissimo patri domini cardinali veronensi. iudici in hac parte per me Johannem cancellarium Parisien.

Prima propositio. Sola religio christi ana est proprie vere et authentice dicenda religio quam